

Kunstinitiatie

Christine Buyle

Dossier
Dans

Beyoncé versus Rosas

I. Inspiratie of plagiaat ?

1. Het schandaal

Rosas is het dansensemble rond choreografe en danseres Anne Teresa De Keersmaeker. Eind 2011 beschuldigde zij Beyoncé van plagiaat. Beyoncé was het daar niet mee eens.

Bron: www.deredactie.be, wo 12/10/2011

Beyoncé heeft via een persmededeling laten weten dat ze zich voor haar videoclip van "Countdown" heeft laten inspireren door "Rosas danst Rosas", de voorstelling van Anne Teresa De Keersmaeker uit 1983. De Belgische choreografe wacht het antwoord af van de popster om al dan niet klacht in te dienen bij het gerecht.

"Het is duidelijk dat "Rosas danst Rosas" een van de vele referenties in de clip is", meldt de Amerikaanse r&b-zangeres Beyoncé in een persbericht. "Het was een inspiratiebron die ik gebruikt heb om de look en feel van de song tot leven te brengen."

Ze voegt eraan toe dat ze in de clip ook eer betoont aan de film "Funny face" met Audrey Hepburn uit 1957.

"Mijn voornaamste inspiratiebronnen waren de jaren 60 en 70: Brigitte Bardot, Andy Warhol, Twiggy en Diana Ross."

Beyoncé benadrukt dat haar clip al door meer dan 2 miljoen mensen bekeken werd en dat dat ook reclame is voor De Keersmaeker. "Hopelijk zullen mijn fans nu ook Audrey Hepburn, Warhol, Bardot en Rosas ontdekken." De Keersmaeker zei gisteren dat ze "noch kwaad, noch vereerd" is en dat "Beyoncé niet de meest vreselijke copycat is". De Belgische choreografe neemt vandaag geen genoegen met de persmededeling van Beyoncé. Ze blijft bij haar beschuldigingen van plagiaat.

"Via onze advocaat is er contact gelegd met haar (Beyoncé) management. We hebben vastgesteld dat de zangeres wel al in de pers heeft gereageerd, maar nog niet tegenover ons. We wachten op haar antwoord om al dan niet klacht in te dienen voor plagiaat", meldt Johanne de Bie, de woordvoester van Rosas.

2. Vergelijk

BEYONCÉ	ROSAS
 A still from Beyoncé's music video 'Prisoner' showing her in a prison cell, looking out through the bars with a surprised expression.	 A still from Rosas's music video 'Prisoner' showing her in a prison cell, looking out through the bars with a neutral expression.

3. Rosas als inspiratiebron

In juni 2013 lanceerde Rosas het project *Re:Rosas!* waarmee het dansensemble iedereen die wil oproept om een eigen versie van de beroemde stoelendans op de website van Rosas te posten. *Rosas danst Rosas* is namelijk dertig jaar oud.

<http://www.rosasdanstrosas.be/home/>

II. Rosas danst Rosas

Opdracht - We kijken naar een fragment uit *Rosas danst Rosas*.

Wat zie je? Wat stelt het voor? Herken je jouw leefwereld in deze dans?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Opdracht – Komt de recensie overeen met jouw eigen bevindingen, of juist niet? Leg uit.

.....

.....

.....

.....

.....

Rosas danst Rosas. Schoolmeisjes tussen muren van glas.

Pieter Bots in: De filmkrant, juni 1997 nr. 179

Vier danseressen trekken hun t-shirt recht, ballen hun vuisten en strijken snel door hun haar. Dat zijn de basisbewegingen van *Rosas danst Rosas*, een choreografie van Anne Teresa De Keersmaeker uit 1984. Thierry De Mey koos een prachtige locatie voor de dansvoorstelling en legde deze minimal dance choreografie op film vast.

Het verfilmen van een dansproductie is een hachelijke onderneming. De regisseur moet bij voorbaat de pretentie laten varen dat hij eenvoudigweg een registratie van de voorstelling kan maken. Wie volstaat met een camera op de tribune, krijgt priegelige beelden van hupsende mensjes in de verte. Close-ups daarentegen ontnemen de kijker de blik op het overzicht van de choreografische patronen. Een gefilmde dansvoorstelling lijkt daarom gedoemd te mislukken. Ze is niet meer dan een slap aftreksel waarbij de dansante

zinnelijkheid geheel verpletst is.

Maar de regisseur kan van de nood ook een deugd maken. Als de camera-instellingen volledig opgaan in het ritme en de beweging van de choreografie, dan wordt de gefilmde dansvoorstelling een nieuw, autonoom kunstwerk. *Rosas danst Rosas* is wat dat betreft de gedroomde dansfilm. Componist en regisseur Thierry De Mey maakte van de gelijknamige voorstelling van Anne Teresa De Keersmaeker en haar gezelschap Rosas een opwindende dansfilm, die de choreografie zichtbaar heeft verrijkt.

De grote winst van *Rosas danst Rosas* is allereerst de locatie. De film speelt zich niet af in zo'n sombere zwarte kijkdoos waar de voorstelling in 1984 in première ging. Het licht schijnt overvloedig naar binnen door de grote glaswanden van Henry van de Velde's architectonische monument waar de film is opgenomen. Van buitenaf kan de camera al door de vierkante vensters loeren om de danseressen van Rosas te filmen. Maar van binnen kan dat ook. Vrijwel alle muren in dit nieuw-zakelijke schoolgebouw uit 1936 zijn van glas, zodat het lege interieur een magnifieke dieptewerking heeft. In de verte, achter transparante lagen ruitjes zien we het ensemble in geometrische, repeterende patronen dansen, op de voorgrond danst een solist. Ze trekt eventjes het T-shirt recht dat van haar schouders is gegleden; ze balt haar vuist of strijkt snel met haar hand door haar haar.

De minimal dance van De Keersmaeker is op zulke bewegingen gebaseerd. Deze achteloze, soms kokette gebaren uit het dagelijkse leven bepalen het ritme van de choreografie, die door de monotone, hallucinerende muziek van De Mey wordt begeleid. De danseressen herhalen ze telkens opnieuw, alsof het tics zijn die ze niet kunnen onderdrukken. Soms zijn het felle uithalen die de choreografie een agressieve kracht geven. Op andere momenten verkeren de danseressen in een uitgelaten stemming. In scènes die speciaal aan de film zijn toegevoegd rennen de vrouwen door de gangen van dit verlaten Leuvense schoolgebouw. Bijna verwacht je dat ze als schoolmeisjes uit blijdschap hun boekentassen in de lucht gooien.

Rosas danst Rosas begint echter veel soberder. Vier danseressen liggen op de grond. Het tempo van de bewegingen lijkt het lage tempo van de ademhaling te volgen. Maar af en toe is er een plotselinge stroomversnelling. De danseressen draaien zich om of maken een snelle beweging met hun arm. De camera zit hen dan dicht op de huid; de korte shots van zo'n explosieve beweging dragen bij aan het choreografische ritme.

De camera is in *Rosas danst Rosas* veel meer dan de ideale toeschouwer. Locatie, choreografie en camera-instelling zijn perfect op elkaar toegesneden. De houding van de dansers evolueert in de choreografie van liggen, zitten en staan naar lopen. Als in het laatste deel een solist haar plaats verlaat, biedt — anders dan een podium — de locatie haar de gelegenheid op een tocht af te leggen langs tientallen staande, bewegende danseressen. De camera volgt haar met een lange rijder, die zo beter dan ooit de loopbeweging benadrukt. In het zitgedeelte heeft De Mey juist voor veel camerastandpunten gekozen. Door de snelle montage worden die raadselachtige bewegingen van de danseressen op caféstoeltjes steeds heftiger.

(...)

III. Analyse van de stoelenscène

<http://www.rosasdanstrosas.be/de-originele-choreografie-van-de-stoelenscene/>

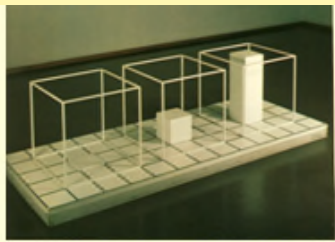
IV. Minimal art – minimal dance – minimal music

1. Minimal art

- Ontstaan in New York, in de jaren 1960.
- Kenmerken:
 - minimale kunstinhoud: geen verwijzing naar iets buiten het kunstwerk.
Het kunstwerk verwijst enkel naar zichzelf. Het is kunst om de kunst.
 - minimale vorm. Dit roept de vragen op: wat is kunst? Is dit nog kunst?
 - eenvoudige, vaak geometrische vormen
 - herhaling, een reeks van identieke elementen
 - modulair (vaste eenheidsmaten, vaste verhoudingen)
 - industrieel gemaakt (onpersoonlijk, zonder emoties)
- - Don(ald) Judd: plexiglas, gegalvaniseerd ijzer, aluminium (soms felle kleuren)
- Carl André: koperen platen, baksteen, houten balken (hij heeft aan de spoorweg gewerkt)
- Sol LeWitt: witte kubussen en balken, modulair opgebouwd
- Dan Flavin: TL-lampen

Donald Judd, *Untitled*, 1968

Sol LeWitt

Carl Andre

2. Minimal music

- Ook repetitieve muziek of minimalistische muziek genoemd
- Vanaf omstreeks 1970
- Herhaling (vaak van korte muzikale frases, met minieme variaties gedurende een lange tijd) of lang aangehouden tonen.
- - La Monte Young: vader van het minimalisme
- Philip Glass: veel herhalingen, componeert ook opera's en filmmuziek (bv. *Kundun* (1997) en *The Hours* (2002)).
- Steve Reich: streng, weinig versieringen, veel herhalingen. Kleine ensembles met idiofonen, zoals xylofoon, marimba en metallofoon. Er is ook een muziekstuk zonder muziekinstrumenten (*Clapping Music*).

CLAPPING MUSIC
FOR TWO PERFORMERS

Reich werkt met modules, die eerst geleidelijk met klanken worden ingevuld en vervolgens worden herhaald. Deze modules worden door verschillende musici uitgevoerd. Terwijl sommigen de module letterlijk blijven herhalen, beginnen anderen te versnellen tot ze een tel voor zijn. Daarna herhalen ook zij de module. Dit noemt Reich een *fase shifting proces*. Er komen verschillende van die processen voor in de loop van een muziekstuk. In het weefsel van klanken ontdekt de luisteraar verschillende *resulting patterns* die soms door instrumenten worden geaccentueerd.

- Terry Riley
- Wim Mertens

3. *Minimal art/music/dance: gemeenschappelijke kenmerken*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Klassiek ballet

I. Wat is klassiek ballet?

- Ballet kan zelfstandig worden opgevoerd of als deel van een opera.
- Klassiek ballet ontstond in Frankrijk en werd beroemd door koning Lodewijk XIV (de Zonnekoning, 17de eeuw). Hij gaf veel feesten en hield van dans.
- Dit verklaart de vele Franse termen. Voorbeelden:
 - pointes =
 - pas de deux =
 - corps de ballet =
 - pli  =
 - pirouette =

II. Het Zwanenmeer

- Het ballet was op het einde van de 19de eeuw niet langer populair.
- De vernieuwing van deze kunstvorm kwam uit Rusland, waar het ballet werd geïmporteerd door de westersgezinde tsaar Peter De Grote.
- *Het Zwanenmeer* werd gecomponeerd door P. Tsjaikovski. Hij componeerde ook de *Notenkraker*. Beide balletten zijn inmiddels wereldberoemd.
- *Het Zwanenmeer* gaat over een ongelukkige liefde: Siegfried houdt van de eenvoudige, pure Odette die door tovenarij in een witte zwaan is veranderd. De prins kan deze betovering verbreken. Hij wordt tegengewerkt door de tovenaar, die zijn dochter Odile, die als twee druppels water op Odette lijkt, in een sensuele zwarte zwaan verandert. De prins wordt misleid en beseft te laat dat hij Odette ontrouw is geweest.
- <http://static.digischool.nl/ckv1/dans/Het%20Zwanenmeer.htm>

- De film *Black Swan* (2010) gaat over *Het Zwanenmeer*. Natalie Portman speelt zowel de witte als de zwarte zwaan.

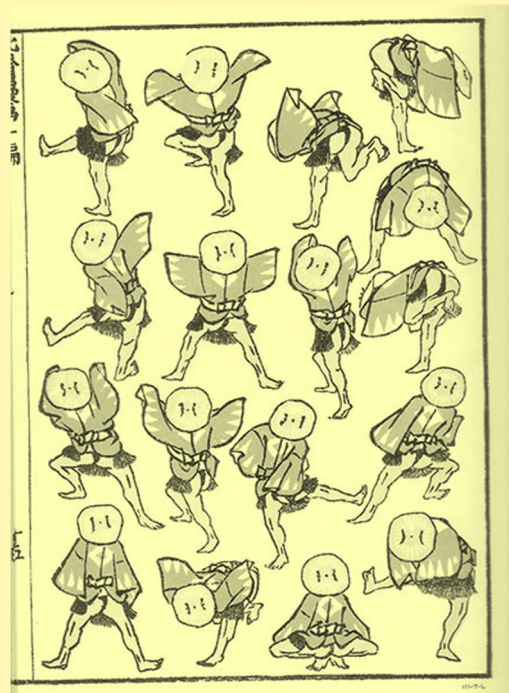
III. Degas en het ballet

1. Algemeen

- Edgar Degas (1834-1917) was een Franse (post)impressionistische schilder.
- Zijn favoriete onderwerpen waren badende vrouwen, paardenrennen, wasvrouwen en ballerina's. Hij beeldde ze af met realistische details, zoals in onderstaand voorbeeld (*De dansklas*, 1874).
- Degas beleefde de hoogtijdagen van het ballet in Parijs: Opera Garnier werd gebouwd in 1875, Tsjajkovski's *Zwanenmeer* dateert van 1876.

- Uit onderstaand voorbeeld blijkt de belangstelling van Degas voor de Japanse prentkunst (met name de manga van Hokusai).

2. Opdracht - Het danseresje van 14 jaar

1. Wat weet je over het meisje dat model stond voor *Het danseresje* van Degas?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Duid op de afbeelding aan uit welke materialen dit beeldje bestaat.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Wat kunnen we afleiden uit een onderzoek met röntgenstralen?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Geef 2 redenen waarom dit beeld het publiek choqueeerde.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. a) Hoe stond Degas tegenover een bronzen versie van zijn beeld?

b) Hoe komt het dat er toch bronzen beelden in omloop zijn?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Vergelijk het originele beeld met de bronzen afgietsels. Welke verschillen zijn er?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Expressionistische dans

I. De muziek

1. De componist

- Igor Stravinsky (1882-1971) werd geboren in Rusland, nabij bij Sint-Petersburg.
 - Hij studeerde rechten omdat zijn ouders vonden dat muziek voor hem een hobby moest blijven.
 - Na de dood van zijn vader in 1902 koos hij resoluut voor de muziek. Hij volgde les bij Nicolaj Rimski-Korsakov tot diens dood in 1908.
 - In 1908 leerde hij Sergei Diaghilev kennen en begon hun jarenlange samenwerking.
- Stravinsky liet zich niet vastpinnen op één stijl. Aanvankelijk was hij beïnvloed door de romantiek (zijn vroege werken) en het impressionisme (vb. *De Vuurvogel*). Vervolgens schreef hij expressionistische werken zoals *De Lentewijding*. Later putte hij naar hartenlust uit allerlei historische stijlen, die hij op een persoonlijke manier verwerkte (wat neoclassicisme wordt genoemd) (vb. *Pulcinella*). In 1953 paste hij de dodecafonie toe, bijna een halve eeuw nadat Schönberg die had uitgedokterd.

2. De inhoud

- *De Lentewijding* speelt zich af in het heidense Rusland van de eerste bewoners.
- Het ballet vangt aan met het ontluiken van de woeste natuur die door de oermensen aanbeden wordt. Daarna volgen rituele dansen en spelen.
- Uiteindelijk wordt een maagd uitgekozen die ter ere van de lente wordt geofferd: ze geeft zich over aan een extatische dans, tot ze er dood bij neervalt.

De lente wordt hier dus allesbehalve lieflijk voorgesteld. Vogelgefluit, bloemetjes, dartele jongelui ontbreken in dit plaatje. We worden geconfronteerd met een oerkracht en het

panische gevoel dat de primitieve mensen overvalt bij zoveel natuurgeweld.

3. De delen

Deel 1 - De aanbedding van de aarde

1. Inleiding
2. Voortekenen van de lente: dans van de adolescenten
3. Spel van de schaking
4. Lentereidans
5. Spel van de rivaliserende volksstammen
6. Stoet van de Wijze
7. Aanbedding van de aarde (De wijze)
8. Dans van de aarde

Deel 2 - Het offer

9. Inleiding
10. Mystieke kringen van de jonge meisjes
11. Verheerlijking van de uitverkorene
12. Aanroeping van de voorouders
13. Rituele handelingen van de voorouders
14. Sacrale dans (De uitverkorene)

4. Luisteren naar De Lentewijding

Inleiding

Musical score for the introduction of 'De Lentewijding'. The score is for four instruments: Clarinetto 1 in La, Clarinetto basso 2 in Sib, Fagotto 1, and Corno 2 in Fa. The tempo is marked 'Lento' and 'a tempo rubato'. The score includes the instruction 'collo parte' for the Clarinetto 1 and Clarinetto basso 2, and 'Solo ad lib.' for the Fagotto 1. The score is a new edition from 1967. The music is in 4/4 time and features a complex melodic line for the Fagotto 1 and a more rhythmic line for the Corno 2 in Fa.

- De fagotsolo in het hoge register drukt het ontwakken van de lente uit.
- De tonen van de afzonderlijke motieven zijn ongeveer gelijk, maar het ritme verschilt. De maat wordt verdoezeld (door de aanduidingen 'tempo rubato' en 'ad libitum', de orgelpunt, de maatwisselingen, de triolen en kwintool, de versieringsnoten en breeknoten). We spreken van een vrij ritme, een ritme dat niet gebonden is aan de maat.

Voortekenen van de lente

- Een stokoude vrouw leert een groep jongelui de toekomst voorspellen.
- Het orkest speelt 59 keer hetzelfde akkoord (= ostinato). Stravinsky brengt een lichte variatie in dit ostinato (= variabel ostinato) door accenten en tegentijden. De lente barst in alle hevigheid los.

The image shows a musical score for 'Tempo giusto' by Stravinsky. The score is for a full orchestra and includes parts for Cor anglais, Basson, Cor (1 & 2), Violon II, Alto, Violoncelle, and Contrebasse. The tempo is marked 'Tempo giusto' with a quarter note equal to 50 (♩ = 50). The key signature is two flats (B-flat and E-flat). The score features several ostinato patterns, with markings such as 'arco (non div)', 'Tutti (non div)', 'sempre stacc.', and 'sempre simile'. The Cor part is marked '1 & 2 senza sord.' and 'if sempre'. The Violon II part is marked 'arco (non div)' and 'sempre simile'. The Alto part is marked 'Tutti (non div)' and 'sempre stacc.'. The Violoncelle part is marked 'arco (non div)' and 'sempre simile'. The Contrebasse part is marked 'Tutti (non div)' and 'sempre stacc.'. The score is numbered 13.

Voorbeeld van drie gelijktijdige ostinato's (door Engelse hoorn, fagot en cello):

The image shows a musical score for three instruments: Cor anglais, Bassoon, and Cello. The score is in 2/4 time and features three simultaneous ostinato patterns. The Cor anglais part is marked 'Cor anglais' and the Bassoon part is marked 'Bassoon'. The Cello part is marked 'Cello'. The key signature is two flats (B-flat and E-flat). The score is numbered 13.

Sacrale dans

- Het orkest speelt in een grote bezetting. Verschillende groepen wisselen elkaar af. De meeste instrumenten krijgen als het ware een slagwerkfunctie. De akkoorden worden blokachtig naast elkaar geplaatst en zijn dissonant (ze versmelten niet harmonieus).
- Dit is een typisch voorbeeld van expressionistische muziek:
 - niet belangrijk zijn de traditionele kenmerken, zoals de melodie, de harmonie en de maat.
 - wel belangrijk zijn het ritme (dat dikwijls obsederend is), de luidheid en de klankkleur
 - dissonanten zorgen voor spanning

II. De dans

De Lentewijding ging in première in het Théâtre des Champs-Élysées te Parijs op 29 mei 1913, op het hoogtepunt van een hittegolf. De productie veroorzaakte een heuse rel.

De belangrijkste figuren

- Naast Stravinsky waren de hoofdrolspelers in de wereldpremière van *De Lentewijding*:
 - Sergei Diaghilev (impresario van *Les Ballets Russes*)
 - Vaclav Nijinsky (sterdanser van *Les Ballets Russes* en choreograaf)
 - Pierre Monteux (dirigent)
 - Nicolai Roehrich (Russisch decor-en kostuumontwerper)
- Het gezelschap had zowat 150 repetities achter de rug. De zaal zat afgeladen vol. Toen brak de hel los. Het publiek begon te giechelen, vervolgens te schaterlachen en uiteindelijk kregen de voor- en de tegenstanders het met elkaar aan de stok. Nijinsky stond in de coulissen schreeuwend de maat te tellen, want de dansers konden de muziek amper nog horen. Er vlogen schoenen door de zaal. Iemand timmerde het ritme mee op het hoofd van een criticus van *The New York Times*, die later uitvoerig verslag uitbracht van het tumult.
- Stravinsky, Diaghilev en Nijinsky waren compleet van de kaart. Op weg naar huis rolden tranen over de wangen van de impresario.

LE SACRE DU PRINTEMPS
 Danse sacrée de l'élue

musique de Stravinsky
 chorégraphie de Nijinsky

ritardando

poco più mosso

f marcato

1- hém.

quelques uns des moments les plus notés en 1913

Valentine Hugo

Tekeningen van Valentine Gross

III. De kostuums en choreografie

- Nijinsky baseerde zich niet alleen op de muziek. Er zijn aanwijzingen dat hij zich voor zijn choreografie ook liet inspireren door de decoratieve motieven op de kledij (cirkels in cirkels, kruisen...).
- Het Parijse publiek dat gewoon was aan tutu's, traditionele danspassen, afwisselingen tussen sierlijke solo's en het corps, was geschandaliseerd door het gestamp, de bruuske bewegingen en het kleurengeweld op de scène.

1. Opdracht – Vergelijk Het Zwanenmeer met De Lentewijding

<p><i>Het Zwanenmeer</i></p> 	<p><i>De Lentewijding</i></p>

2. Opdracht – Vergelijk *De Lentewijding* met *De dans* van Matisse

<i>De Lentewijding</i> (1913)	<i>De dans</i> (1910)
	

3. Latere choreografieën

- De oorspronkelijke choreografie van *De Lentewijding* is van **Nijinsky**. Heel wat andere choreografen hebben hun versie bedacht:

- **Pina Bausch**

- **Maurice Béjart**

Picasso en de dans

I. Pulcinella

- Van Igor Stravinsky naar Pablo Picasso is maar een kleine stap. Sergei Diaghilev, de impresario van *Les Ballets Russes*, wou een ballet dat gebaseerd was op de *Commedia dell'arte* uit de 18de eeuw en op muziek (waarvan men toen dacht dat) die gecomponeerd was door Giovanni Pergolesi. Stravinsky leukte de muziek op met moderne ritmes en samenklanken. Picasso stond in voor de decors en kostuums.
- De stijl wordt neoclassicisme genoemd omdat de kunstenaars teruggrepen naar stijlen uit het verleden.

II. De stijlen van Picasso

Je ziet 4 kunstwerken van Picasso (1881-1973). Duid het classicistische werk aan. Zet de werken in chronologische volgorde en plaats er het juiste jaar bij: 1897 – 1907 – 1917 – 1937

1. Kindertijd en jeugdijaren

- Pablo Ruiz Picasso wordt geboren in 1881
- Zijn vader is schilder en tekenleraar. In 1894 meent zijn vader dat de 14-jarige Pablo zo begaafd is, dat hij hem zijn penseel en palet geeft en zelf nooit meer wil schilderen.
- Picasso gaat naar Barcelona en vertoeft in het gezelschap van andere kunstenaars in het cabaretcafé *Els Quatre Gats (De vier katten)*. In 1900 trekt hij naar Parijs. Hij ondergaat de invloed van Toulouse-Lautrec en Van Gogh.
- Vanaf 1901 signeert de jonge kunstenaar alleen nog met 'Picasso', de naam van zijn moeder.

2. Blauwe periode (1901-1904)

- Aanleiding: zelfmoord van zijn vriend Casagemas
- Kleur: nachtelijk blauw-groen
- Thema's: armoede, ouderdom, eenzaamheid

3. Roze periode (1905-1906)

- Kleur: roze
- Thema's: circus, clowns
- Invloeden: Iberische beeldhouwkunst (omstreeks 1906) door de blok-en cilindervormige lichamen, maskerachtige gezichten

4. Kubisme (1907-1917)

a) Prekubisme (1907-1909)

- Samenwerking met Braque
- Invloeden:
 - Iberische beelden
 - Afrikaanse maskers
 - Cézanne

b) Analytisch kubisme (1909-1911)

- Uitspraak: "Ik schilder niet wat is zie, maar wat ik weet" (dit is het tegendeel van wat de impressionisten wilden)

- Picasso werkt als een soort chirurg die de werkelijkheid ontleedt. Hij versnipperd wat hij ziet. Voorwerpen worden vanuit verschillende gezichtshoeken en vanop verschillende afstanden bekeken. Dit levert een hoop snippers, een handvol scheven op die als het ware over het doek worden uitgestrooid.
- Monochroom

c) Synthetisch kubisme (1912-1917)

- Picasso stelt grote, schetsmatige vormen samen aan de hand van vlakken
- Technieken:
 - collage (van het Franse 'coller', kleven): verknijpte of uitgescheurde stukken papier of textiel worden op een paneel of op een schilderij gekleefd.
 - assemblage (van het Franse 'assembler', samenvoegen): allerlei voorwerpen worden samengebracht tot een geheel

5. Neoclassicisme (jaren twintig)

- Invloeden:
 - Grieks-Romeinse oudheid
 - Ingres
- Kenmerken:
 - orde, rust
 - heldere, eenvoudige vormen
 - sobere monumentaliteit
- Picasso wordt een succesvol schilder

6. Surrealisme (jaren dertig)

- Picasso ondergaat de invloed van de surrealisten en wordt door deze Parijse kunstenaarsgroep als hun artistieke pleegvader beschouwd.
- Hij identificeert zich met de minotaurus, een mythologisch wezen dat half mens, half stier is. De minotaurus wordt het symbool van de aan de rand staande, tussen overgave aan zijn driftleven en sociale aangepastheid heen en weer slingerende kunstenaar.

7. De oorlogsjaren (1937-1945)

- Voorbeeld: *Guernica* (deze Baskische stad werd op 27 april 1937 gebombardeerd door Duitse vliegtuigen. Het is een episode in de Spaanse burgeroorlog).
- Picasso probeert gestalte te geven aan angst, lijden en dood.
- Kleuren: donker, somber

8. Het late werk (1946-1973)

a) Assemblages

- Picasso is zeer rijk, maar maakt assemblages met wegwerpmateriaal. Hij zoekt dit materiaal in vuilnisbakken en op het stort.
- Aanvankelijk stelt hij voorwerpen samen met het materiaal dat hij toevallig vindt. Later gaat hij op zoek naar materiaal in functie van wat hij wil maken.

b) Variaties op bekende schilderijen

- Voorbeelden:
 - Delacroix: *Vrouwen in Algiers*
 - Velasquez: *Las Meninas*
 - Manet: *Le Déjeuner sur l'herbe*

III. Opdracht

Bij welke balletten horen deze decors en kostuums? Noteer ook de stijl

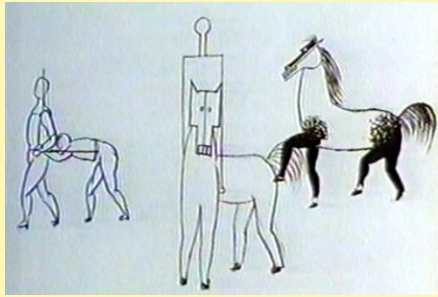

fig. 1

fig. 2

fig. 3

fig. 4

fig. 5

fig. 6

fig. 7

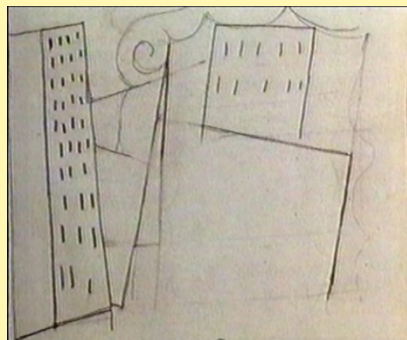

fig. 8

fig. 9

fig. 10

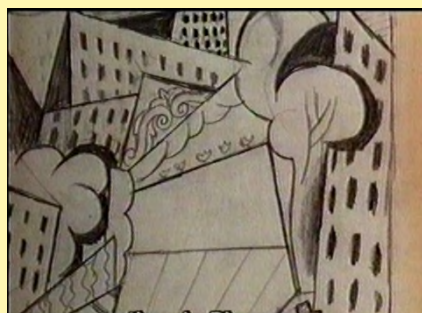

fig. 11

fig. 12

Ballet / Componist	Fig.	Stijl
Parade (1917) / Satie		
Le Tricorne (1919) / de Falla		
Pulcinella (1920) / Pergolesi/Stravinsky		
Mercure (1924) / Satie		
Le Train blue (1924) / Milhaud		

